

125 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ А. С. МАКАРЕНКА

Антон Семенович Макаренко народився 13 березня 1888 року в місті Білопілья Сумського повіту Харківської губернії в родині робітника-маляра вагонних залізничних майстерень.

Педагогічні досягнення висунили Макаренка до числа відомих діячів радянської, світової культури та педагогіки. Свідченням міжнародного визнання А. С. Макаренка стало рішення ЮНЕСКО (1988), що стосується всього чотирьох педагогів, які визначили спосіб педагогічного мислення у XX столітті. Це - Джон Дьюї, Георг Кершенштейнер, Марія Монтессорі та Антон Макаренко.

На думку А. Макаренка, педагогіка є найбільш діалектичною, рухливою, дуже складною і різноманітною наукою. Основними характеристиками макаренківської педагогіки є діалектичне розрізнення методики навчання і методики виховання, єдність вивчення дитини та її виховання, єдність виховання дітей і організація їхнього життя, поєднання вивчення основ наук з продуктивною працею учнів, науково організована система всіх впливів, посилення уваги до дитячого колективу. Психологія має бути не основою педагогіки, а продовженням її у процесі реалізації педагогічних закономірностей та ін. Мету виховання А. Макаренко розумів як програму особистості, програму людського характеру («Методи виховання»). На його думку, у виховному процесі має бути загальна програма виховання й індивідуальна коректива до неї залежно від особистості конкретного учня.

Розвиток індивідуальності А. С. Макаренко пов'язував не тільки зі здібностями людини, але і з темпераментом, і з рисами характеру. Із цього приводу А. С. Макаренко зауважував, що мета індивідуального виховання полягає у визначенні перспектив розвитку здібностей людини, формуванні

її характеру.

Навчально-виховний процес має на меті формування високої дисципліни і виконавчої чіткості у вихованців. Значна роль належить навчально-виховному процесу школи, зокрема шкільній дисципліні. Зовнішній контроль певною мірою є примусом до позитивної поведінки. Водночас діє внутрішній контроль, коли певні норми поведінки настільки засвоєні, що стали внутрішніми переконаннями людини, і вона виконує їх, часто навіть не замислюючись над тим, чому чинять так, а не інакше. Якщо від виконання вимог шкільного режиму можна ухилитися, контролю з боку педагогів чи колективу учнів можна уникнути, то від власної совісті важко сховатися. Як стверджував А. Макаренко, у вихованні слід домагатися розумного поєднання зовнішнього і внутрішнього контролю за поведінкою вихованців, навчити їх «робити правильно, коли ніхто не чує, не бачить і ніхто не дізнається».

А. С. Макаренко виходив з того, що сім'я є природним людським колективом. Виховання — це процес соціальний, у якому беруть участь люди, речі, явища, але перш за все і більше всього, люди. Із них на першому місці, як підкреслював Макаренко, батьки і педагоги. А. С. Макаренко розглядав питання сімейного виховання з державної точки зору. Кожна сім'я повинна виховувати дітей відповідно до державних завдань. Батьки повинні добре знати і розуміти, що вони вихо-

вують дитину не тільки для своїх радощів. У сім'ї під їх керівництвом росте людина, яка повинна стати гідним громадянином своєї Батьківщини.

Об'єктом для наукових узагальнень А. С. Макаренка була жива практика виховання дітей у трудових сім'ях, яку він вивчав через власні спостереження, розмови, листування. Завдяки цьому в його творах змальовано цілу галерею різних сімей, на прикладі яких яскраво і переконливо розкриваються різні сторони народної педагогіки.

Родинна педагогіка вчить дітей вибудовувати розумні взаємини з однолітками у дворі. Тут дитина шліфує свій характер, позбувається недоліків, що не можливо за перебування її тільки в оточенні дорослих. Щоправда, на вулиці збираються не лише ідеальні діти. Тому в цій справі необхідно виявляти обережність. Однак надмірна обережність може зашкодити, оскільки взаємодія з однолітками сприяє фізичному, розумовому, духовному розвитку дитини і далеко не завжди псує її.

А. С. Макаренко вважав, що хороших людей можуть виховати лише щасливі батьки. Якщо до шести років дитина виховувалася правильно і в ній виховані певні звички активності і гальмування, то на таку дитину ніхто не вплине погано. Дуже шкідливо впливають на дітей сварки і роздратованість у сім'ї — ознака розпушеності, відсутності дисципліни, недоліків у світогляді. Повинна бути не лише чітка мета виховання, а й продумана деталізована програма виховання.

Аналізуючи усе, напрашується висновок, що уся історія вітчизняної педагогіки, починаючи з 40-х років, у своєму поступальному русі відчуває благотворний вплив педагогічних поглядів А. С. Макаренка — яскравого представника педагогічної науки.

«Великий син великого народу»

Тарас Григорович Шевченко – це гордість нашої української нації і світової культури. Живе і вічно житиме в народі пам'ять про Великого Кобзаря, геніального сина України, поборника святої правди.

13 березня у читальному залі №1 наукової бібліотеки нашого університету на знак вічної любові до Кобзаря та з нагоди відзначення 199-ї річниці від дня його народження пройшов тематичний вечір «Великий син великого народу». Ведучі свята Ключник Ольга та Рожі Томас провели нас стежинами життя поета. Учасники, студенти природничо-географічного факультету, продемонстрували високу майстерність художнього слова. Діхтяр Сергій, Парашук Анастасія та Кирилко Жанна декламували вірші Великого Кобзаря, а Султанова Вікторія представила увазі присутніх свій вірш, присвячений пам'яті Шевченка.

Українські народні пісні прозвучали у виконанні Джабарової Ельвіри та Спанатія Андрія. На святі гості мали можливість переглянути фільм про нелегку долю Кобзаря та його творчий шлях, а також ознайомитись з книжковою виставкою.

Кожен вірш Шевченка – це радість і біль поета, його життя. Дивуєшся: «Невже, щоб заграла скрипка, неодмінно треба розрізати живе тіло явора? Невже, щоб заговорила душа, неодмінно треба доторкнутися до неї різцем болю?». У звичайному вірші Шевченка поєднались простота і геніальність, ніжність і полум'яність, гірка сльоза і прометеївська сила волі. Шевченківське слово – то невичерпна скарбниця поетичної мудрості й краси. Наступними рядками супроводжувалось піднесення хліба на рушникові до портрета Шевченка: «Хліб і сіль тобі, Тарасе, сьогодні підносимо...».

Свято закінчилось пророчими Тарасовими словами:

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.

УСАТЮК О. А.
Бібліотекар читального залу №1

До дня 83-річчя Ліни Костенко

17 березня в стінах УДПУ ім. Павла Тичини був проведений виховний захід до дня 83-річчя Ліни Костенко. В організації цього заходу взяли участь студенти факультету української філології на чолі з викладачем Циганок О. О. Невід'ємною частиною проведеного заходу стала книжкова виставка "Ліна Костенко – цариця поезії в Україні", у якій були представлені як і перші опубліковані письменницею поезії, так і критичні матеріали її творчості.

Ліна Костенко – велика письменниця-шістдесятниця, поетеса, що вносить у цей світ в своїх творіннях праведне, вірне, непопуще... У кожному слові вона доносить, що лише шлях добра й любові, усвідомлення того, що найважливішою цінністю є людське життя, зможуть вивести людство із страшної прірви, підняти його на ноги, дати мо-

гутній поштовх розвитку України:

Буває, часом спігну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, –
Оці степи, це небо, ці ліси,
Усе так гарно, чисто, незрадливо,
Усе як є – дорога, явори,
Усе моє, все зветься – Україна.

ПЕРЕВОЗНИК Т. Є.
Бібліотекар читального залу №2

"Хай сонцю і квітам всміхаються діти"

2013 рік проголошено роком дитячої творчості в Україні. З цієї нагоди працівники читального залу №1 наукової бібліотеки провели майстер-клас для учнів початкових класів по виготовленню паперових квітів з метою збереження первоцвітів «Хай сонцю і квітам всміхаються діти», який було проведено в школі №9 міста Умань. До проведення заходу були залучені студенти факультету початкової освіти Бикова Каріна та Мальована Лідія. Вчителька початкових класів Ірина Миколаївна Ніколіч налаштувала учнів на позитивний лад, донесла до них святу істину бережливого ставлення до природи, щоб діти з радістю дарували тепло своїх сердець квітам, як вічним супутникам людського життя:

Кожна квітка, наче на долоні,
але кожна й таємницю має.

Що нам кожна квітка промовляє.

Природа – чарівна краса, наше невичерпне багатство. Головне завдання людей – берегти її і примножувати, розкривати цінність, значимість кожної травинки, кожної квіточки. За допомогою мультимедійної дошки вирушаємо у квіткові мандри, здійснюємо прогулянку лісом, де на власні очі можна побачити пробудження всього живого від затишної зими, красу весняного лісу, помилуватися першими квітам – первоцвітами. Коли дітей запитували хто є ворогом для первоцвітів, від якого важко врятуватися, то вони давали відповіді подитячому непередбачувані: жук-рогач, гусінь, дощ, мороз. Проте прозвучала ще одна відповідь зовсім не схожа на інші, але, на жаль, найбільш вірна. Дитина назвала ворогами первоцвітів людей, які зривають перші квіти задля своєї втіхи. Їх краса спокушає нас нищити рослини, щоб подарувати мамі, бабусі, друзі. Саме через людську недбалість всі ці рослини знаходяться на межі зникнення, тому занесені до Червоної книги України, яку бібліотекарі представили до уваги присутніх.

Учні відгадували загадки, слухали легенди про первоцвіти. Цікавим та захоплюючим став майстер-клас по виготовленню весняних квітів, якими потім прикрасили листівку. Також дітям запропонували розфарбувати та вирізати підсніжник, а потім прибрали виготовленими первоцвітами казкову лісову галявину, яка була розташована на дошці. Посеред класу була розміщена виставка дитячих робіт, виготовлених власноруч. Діти задоволені та збуджені ділилися враженнями, розглядаючи вироби один одного.

РУДЬ І. Г.

Бібліотекар читального залу №1

«Шалений мадагаскар»

до Дня Святого Валентина

До Дня Святого Валентина працівниками читального залу №2 був організований та проведений виховний захід «Шалений Мадагаскар». Мета заходу: розширити знання дітей про звичаї та традиції народів Європи, розвивати кругозір дітей та навички правильного використання мовних форм ввічливості, формувати культуру поведінки, виховувати прекрасні почуття людяності, дружби, взаємоповаги, любові. Гостями свята стали учні 6 класу Уманської ЗОШ №1 імені О. С. Пушкіна. Діти з величезним задоволенням брали активну участь у різноманітних іграх та конкурсах. Жвавий інтерес у всіх присутніх викликало дерево кохання, яке школярі прикрашали валентинками-побажаннями, адресуючи їх матусі, сестричці і, навіть, другій половинці, адже кохання – поза віком і часом... Одним із найцікавіших моментів свята став перегляд мультфільму «Мадагаскар», де надзвичайно тонко простежуються теплі почуття наших менших друзів – тварин, оскільки вони теж здатні кохати, бути вірними, випромінювати тепло та ніжність.

ПРОКОПЧУК О. А.

Бібліотекар читального залу №2

7 січня - Різдво Христове

Традиція різдвяного святкування

Різдву, за церковним статутом, передував чотиритижневий Різдвяний піст (Пилипівка), з 27 листопада до 6 січня. У цей час виконувалися всі хатні роботи: світлицю білили, прибирали розписами, вивішували найкращі рушники, розкладали килими. Покуття оздоблювали особливо урочисто й прикрашали запаленою свічкою чи лампадою. Тут ставили перший символ усіх трьох зимових свят — дідух (сніг з колосків жита чи пшениці, зібраних наприкінці жнив). Зерно з дідуха зберігали до весни, примішуючи потім до посівного — для забезпечення багатого врожаю. Особливого значення надавали різдвяній погоді. По ній визначали майбутній врожай. Різдвяні свята в Україні, за язичницькою традицією, пов'язані із культом предків, з шануванням душ померлих. Відтак, узвар і особливо кутя, які обов'язково мають бути на кожному столі — насправді є поминальними стравами.

Вранці 7 січня українці йшли до церкви, щоб віддати шану новонародженому Христові. Після закінчення церковної відправи родина знову збиралася на святковий обід, який вже не був пісним, та починалася велика різдвяна гостина. Сало, печінка, ковбаса, різні смаженості та копченості, все за чим сумувала під час посту душа, повинно стояти на столі.

По обіді настає час заслуженого відпочинку. В гості ж потрібно йти вже після обіду. Одружені діти, як правило, йдуть до своїх батьків. Дуже давньою є українська традиція миритися в цей день, пробачати одне одному образи, вільні й мимовільні, щоб на повну міру відчути радість життя.

19 січня - Водохреща або Йордан

До Водохреща жінки намагалися не полоскати у воді білизни, бо «там чорти сидять і можуть вчепитися». Натомість дівчата у посвячену воду клали калину чи коралі і вмивалися, аби щоки були рум'яними. Загалом до Водохрещ протягом всіх свят жінки не ходили по воду, це мали робити лише чоловіки.

Напередодні Водохрещі святкується «Голодна кутя», або другий Святий Вечір. Увесь цей день віруючі люди нічого не їдять — постять. Сідають вечеряти, коли вже засяє вечірня зоря. На вечерю подають пісні страви — смажену рибу, вареники з капустою, гречані млинці на олії, кутю та узвар. Після вечері всі кладуть свої ложки в одну миску, а зверху — хлібину, «щоб хліб родився».

На другий день зранку ходять до церкви святити воду. Цією свяченою водою починається трапеза, нею ж кожний господар кропить усіх членів сім'ї, хату, інші будівлі, криниці.

За давньою традицією, церемонія освячення води відбувалася просто неба, на берегах річок, струмків, озер. Ще напередодні Йордана, з льоду вирубували великий хрест («йордан») і ставили його поруч з ополонкою. Скульптурне зображення хреста встановлювали вертикально і нерідко обливали буряковим квасом, від чого воно набирало червоного кольору. Було прийнято також прикрашати хрест барвінком і гілками сосни.

До радянських часів у день водосвяття в селах і містах влаштовувались багатолюдні хресні ходи до річки. Крім ікон і церковних хорогв учасники цих процесій несли запалені «трійці» — три свічки, перевиті зіллям волошок, чебрецю та інших квіток. Акт водосвяття в багатьох місцевостях супроводжувався стріляниною з рушниць порожніми набоями. Одночасно у небо випускали голубів, попередньо прикрашаючи їх стрічками з кольорового паперу.

Після Водохреща розпочинався новий весільний сезон, який тривав до Великого посту. Це був час веселощів і дозвілля. Молодь збиралась на вечорниці, сім'ї влаштовували складчини та ходили один до одного в гості з метою наблизити весну.

Народні прикмети

На Водохреща день ясний — хліба будуть чисті, а якщо похмурий — буде у хлібі повно «сажки»;

Іде лапятий сніг — на врожай.

Якщо похмуро — хліба буде вдосталь.

Якщо зоряна ніч — вродяться горіхи і ягоди.

Бібліотечні вісті

Інформаційний вісник
Наукової бібліотеки Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

Адреса: вул. Садова 2, м.Умань

Над номером працювали:

Редактор: Григоренко Т. В.

Редколегія: Усатюк О. А., Рудь І. Г.

Дизайн та верстка: Найкус Т. М.